

СТАНОВИЩЕ

по конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“ по професионално направление 2.1. Филология, научна специалност „Български език (диалектология)“, обявен в Държавен вестник, брой 7/20.01.2017 г., с. 152, с кандидат Лучия Стефанова Антонова-Василева, доц. д-р в ИБЕ „Проф. Любомир Андрейчин“

Изготвила становището: д-р Красимира Славчева Алексова, професор в Катедрата по български език на Факултета по славянски филологии, СУ „Св. Климент Охридски“

1. Обща характеристика на представените материали

Доц. д-р Лучия Антонова-Василева участва в конкурса за заемане на академичната длъжност „професор“ с една монография (*Диалектната система на с. Шицевец, Кукъска Гора – Един говор на границите на българската граматика*. София, 2016), с авторските си части в 1 книга (*Ръкопис на Константин Миладинов в архива на Измаил Срезневски в съавторство с Л. Минкова*), в 3 атласа (*Български диалектен атлас. Обобщаващ том. IV. Морфология*. АИ „Проф. Марин Дринов“, 2016 - автор на 15 карти, коментари, списъци и показалци към тях; редактор на 45 карти, коментари, списъци и показалци към тях; *Atlas Linguarum Europae (ALE). Commentaries. Volume I. 9*. Editura Universităţii din Bucureşti, 2015; *Atlas Linguarum Europae (ALE), Volume I. 9., Cartes Linguistiques Europeennes*. Editura Universităţii din Bucureşti, 2015), в една дигитална интерактивна карта (2016 г.), чийто първи вариант на хартиен носител е от 2014 г. (*Карта на диалектната делитба на българския език*. АИ „Проф. М. Дринов“, С. 2014; второ издание http://ibl.bas.bg/bulgarian_dialects/ – интерактивна карта, дигитален вариант), с авторските си части в 2 речника (*Речник на българските говори в Южните Родопи, Драмско и Сярско*. 2018 г., съавтор Г. Митринов; *Кратък речник на диалектните думи* от 2001 г., съавтор Сл. Керемидчиева, посочен като принадлежащ към учебната литература), освен това с 2 студии (№ 2.1 и № 2.2), с 47 статии (от тях 2 в съавторство, 6 на английски език, 3 на руски и 2 на френски език) и 2 публикации в интернет с дигитално съдържание (под № 4.1 и 4.2). В списъка с материали по конкурса са посочени и 4 книги, на които доц. Антонова-Василева е била съставител. Всички изброени публикации принадлежат към периода след придобиването на академичната длъжност „доцент“ през 2001 г.

Представените материали по конкурса доказват, че кандидатката отговаря на изискванията за придобиване на академичната длъжност „професор“, съдържащи се в чл. 3, ал. (4), т. 4 на Глава втора от Правилника на ИБЕ „Проф. Л. Андрейчин“ за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности: притежава образователната и научна степен „доктор“, има 36 г. трудов стаж в Института по български език, заема академичната длъжност „доцент“ от 2001 г., т.е. над изискващите се 7 години, има повече от изискващите се 50 научни публикации, повече от посочените в Правилника двадесет участия в научни форуми. Научните публикации, с които доц. д-р Лучия Антонова-Василева участва в конкурса за „професор“, не повтарят представените за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ и за заемане на академичната длъжност „доцент“.

2. Обща характеристика на научната и научно-приложната дейност на кандидата

Наукометричните данни от предходната част са доказателства, подкрепящи заключението за значителния обем на научната продукция, на проектната и експертната дейност на доц. д-р Лучия Антонова-Василева.

Кандидатката отговаря и на изискването в Правилника на ИБЕ „Проф. Л. Андрейчин“ за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности да е участвала поне в 2 научноизследователски проекта и ръководител на поне два успешно завършени научноизследователски проекта, както личи от автобиографията на кандидатката (проект *Обобщаващ том. IV. Морфология* – участник 1990–2006 г.,

ръководител – 2011–2012 г.; проект *Български диалектен речник* – участник 1992–2003 г. и ръководител през 2003–2005 г. и участник 2009–2016 г.; международен проект *Електронен модел за съпоставително изследване на български и словенски език на диалектно равнище* (2011–2014 г.) и международен проект *Европейски лингвистичен атлас* – участник през периода 2003–2009 г. и от 2011 г. до днес – ръководител.

Научните трудове на доц. д-р Лучия Антонова-Василева са цитирани в 91 източника, което надхвърля значително изискванията на Правилника. Богатата експертната дейност на Л. Антонова-Василева, видна от автобиографията, според мене напълно отговаря на академичната длъжност, за която кандидатства. От документацията по конкурса става ясно, че кандидатката е ръководила трима специализанти, изнесла е лекции на курсове за подготовка на докторанти и специализанти, организираща е курсове за кандидат-студенти в Република Косово и ги е провела. От 2015 г. е научен ръководител на една докторантка.

3. Основни научни и/или научно-приложни приноси

Научните приноси на доц. д-р Лучия Антонова-Василева са в областта на българската диалектология (фонетика, фонология, морфология, лексикология и лексикография), лингвогеография и лексикография. И монографичният труд, и авторският ѝ принос в колективните монографии, речници, атласи и карти, и студиите, и статиите на кандидатката доказват, че тя е сред водещите ни специалисти в тези научни области. Към приносите трябва да бъдат присъединени и изследванията, в които акцентът е съпоставката между славянските, балканските и др. езици на диалектно равнище. В трудовете на кандидатката откривам такова комбиниране между подходи и методи – синхронен, исторически, съпоставителен и контрастивен, което гарантира дълбочина, изчерпателност и научна достоверност на анализите, изводите и обобщенията. Правят безспорно положително впечатление богатият опит на Л. Антонова-Василева в теренните проучвания, детайлността на наблюденията, способността за извличане на същностното, характерологичното при анализиране на езиковите факти и процеси.

На първо място в приносите на кандидатката ще посоча цялостното изследване на говора на с. Шицевец, тъй като в него проличава способността да се проучат в детайли различните езикови равнища на една система от диалектен тип, като се представи не само синхронното състояние, но и се очертаят диахронни процеси и междуезикови влияния, без да се пропускат някои съпоставителни и контрастивни аспекти. В работата се анализирани не само формалните парадигми, но и семантичните особености, не само наличието на конкуриращи се формални модели, но и типичните, а и оказионалните употреби. Авторката е успяла да докаже общото и специфичното в разглеждания диалект в рамките на българската диалектна ситуация и на балканския езиков фон.

Кандидатката има несъмнени приноси към проблема за установяване на степента на жизненост на български говори извън територията на България. Това се доказва не само от разглежданата монография, но и от статии под № 3.22, № 3.30 и № 3.34, тъй като в тях се разглежда езикът на български общности в Албания, Косово и Северна Гърция, на младото поколение българи в Албания или се установява каква е степента на употреба на българските диалекти в Северна Гърция.

Изследванията на Л. Антонова-Василева в областта на фонетиката и фонологията се отличават с последователност на приложението на избраната теоретична позиция и с детайлност на анализите. Това личи от монографията и свързаните с нея статии № 2.2, № 3.11, № 3.19, № 3.35, а също и от статията, разглеждаща рефлексата у на задната носовка в българските диалекти (№ 3.20).

Значима част от публикациите по конкурса са свързани в диалектната морфология в областта на имената и на глагола. Приноси са анализите върху собствено събран от кандидатката емпиричен материал за морфологичната система на говора в с. Шицевец (монографията), а и статиите, в които наблюденията се разширяват върху българските говори от областта Гора във връзка с: реализацията на падежните отношения (№ 3.3), акцентните особености при именното словоизменение (№ 3.26), спецификата на бройната форма, при

която се откриват архаични числителни форми и специфични диалектни мъжко- и женсколични форми (3.27), мястото на инфинитива в българските диалекти от Гора и Средска жупа (3.16).

Глаголната диалектна морфология е трайно застъпена в работите на Л. Антонова-Василева, като бих подчертала в областта на глаголния вид значимите анализи не само в монографията, но и върху видовите двойки със свършена форма, съдържаща суфикс –н- (№ 3.41), върху лексикалните различия на вторичните имперфективи в българските диалекти в съпоставителен аспект (№ 3.42) и значимостта на ударението при видовото противопоставяне (№ 3.38). И за историците на езика ни, и за диалектолозите, и за проучващите съвременното състояние на езика ни са значими данните и анализите на формалните и семантични особености на перфекта на фона на разпространението на синтетичните по форма български минали времена във връзка с проблема за единството на глаголната система на българския език.

Приносите в областта на диалектната лексикология и лексикография са както в научния анализ на отделни лексеми или на семантично обособени лексикални групировки (№ 3.1, № 3.4, № 3.13, № 3.14, № 3.18, 3.25, 3.32, 3.40, 3.44), както в обобщаването на проблеми, свързани с ексцерпирането и сортирането на диалектен материал във връзка с наличието на фонетични варианти на лексемите (№ 3.10 и 3.10-а), така и в представянето на диалектната лексика от Драмско и Сярско в речник, чиито материали са изцяло електронно обработени (№ 1.2), а и на диалектни думи в речник с учебна цел (№ 1.4).

Като самостоятелно направление в научната продукция на Л. Антонова-Василева се очертават три статии по социолингвистика и етнография на речта, чийто принос е в сравнителното представяне на езикови формули при среща и раздяла в речевото поведение на българите в Албания на фона на данни от останалата част на българската езикова територия (№3.29), в изследването на особености в българската реч на младите в Албания (№ 3.31) и в търсенето на елементи на интерференция в тяхната комуникация (№ 3.39).

Лингвогеографските приноси на Л. Антонова-Василева са важни не само за българската наука, но имат и европейска значимост, което се доказва от участието ѝ в *Европейския лингвистичен атлас*. Не само от собствено лингвистична, но и от широка обществена значимост е картата на българските диалекти, изготвена от авторски екип, в който участва и доц. д-р Л. Антонова-Василева. Интерактивният онлайн вариант на картата е доказателство за успешното приложение на научните постижения в полза на обществената практика. Несъмнен е приносът на Л. Антонова-Василева в изготвянето на 15 карти, коментари и списъци към тях, публикувани в *Български диалектен атлас. Обобщаващ том. IV. Морфология* (2016) – едно от най-значимите явление в българската диалектология през 2016 г.

Общо 7 статии от публикациите по конкурса имат доминиращ съпоставителен характер – търсят се българско-словенски езикови паралели на диалектно равнище (№2.1 и № 3.5), съпоставят се названията за *овчар* в романските езици и някои балкански езици (№ 3.6), изясняват се специфични особености на прилагателни или глаголи в българските диалекти и в славянските езици (№ 3.12, № 3.17) и др. Пет статии могат да се присъединят към разглеждане на проблеми, свързани с единството на българския език, с отношението език : диалект, с езиковото и националното самоопределяне (№ 3.2, 3.8, 3.33, 3.43, 3.46).

4. Заключение

Изтъкнатите в това становище приноси на кандидатката в областта на българската диалектология ми дават достатъчно основания убедено да предложа на почитаемите членове на научното жури да присъдят на доц. д-р Лучия Стефанова Антонова-Василева академичната длъжност „професор“ в Института за български език към Българската академия на науките и гласувам положително за това решение.

28.04.2017 г.
София

Изготвила:
проф. д-р Красимира Алексова

